

İTÜ TV'de sanat Dinçer Erimez'den sorulurdu

Günü 48 saat yaşamak

50'li ve 60'lı yıllarda İTÜ-TV yayınlarının takipçileri için Dinçer Erimez'in yüzü yabancı değil. Konuklarıyla ve izleyicilerle her hafta ekranda sanat sohbetleri koyultan Erimez, resimleriyle ve Mimar Sinan Üniversitesi'ne yıllar boyu verdiği emekle, sanat çevrelerince de iyi tanınan bir isim. Sanatçıyla bir müzeyi andıran evinin salonunda görüşme olanağı bulduk, mazideki hatıralara daldık...

İTÜ Radyosu ve Televizyonuyla tanışmanız Fatih Pasiner vasıtasıyla mı oldu?

Dinçer Erimez: Evet. O zaman Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğrenciydim. İTÜ Radyosu yayınlarında, çalınan besteyi açıklayıcı, bestecinin yaşadığı dönemi anlatan metinler, yani bir nevi sanat tarihi bilgisini okurdum mikrofonda. O zamanlar radyonun program şefliğini yapan Fatih Pasiner'in kuzeniyim ben. Piyanist Fatih Pasiner, Sezai Asal ve Seyfettin Asal adlı iki klasik batı müziği sanatçısının öğrencisiydi. Hem Teknik Üniversite Orkestra-

sını hem de Taksim, Eminönü halkevleri orkestralarını yönetirdi.

Fatih Pasiner yaşça büyüğünüz müydü?

Benden on yaş kadar büyüktür. Babası orgeneral Galip Pasiner. An-nemin dayısı olan Galip Paşa aynı zamanda müthiş bir ressamdır. (salondaki bir tabloyu gösteriyor) İşte bu da otoportresi... Fatih'in önemli bir yanı da, Türkiye'ye Batı'dan çok değerli piyano ve keman ustaları getiren bir konser bürosu açmış olmasıdır. Bu konser bürosu, Sezai Asal ve Seyfettin Asal ile birlikte kuruldu, işleri Fatih yürüttü. Saray Sineması'nın büyük konser salonu haline gelen mekanında, onların davet ettiği sanatçılar çok büyük ilgi gördüler... Fatih Pasiner, Mustafa Santur ve Adnan Ataman hocalarımızla müzik konusundaki diyalogundan başlayan bir dostlukla, İTÜ televizyon deneme yayınlarına program şefi olarak dahil oldu. Bu yayınlar, 1952'den itibaren İstanbul'da fevkalade bir ilgi gördü. 1969'da, yayınlara son verildiği tarihlere yaklaştığımızda, 200 bin cihaz vardı İstanbul'da. Her birini beş kişi izlese, rakamı siz düşünün. İstanbul'un nüfusu da bugünkü gibi 20 milyon değildi tabii. Bir de dükkanların vitrinlerine koydukları televizyonlara büyük ilgi vardı.

Televizyona ne zaman girdiniz?

1954'ten 1969'a kadar devam ettim. Küçük bir stüdyoda, çok he-

Dinçer Erimez (sağda) stüdyoda

yecanlı, son derece profesyonelce çalışan bir ekip vardı. Fatih koordine ederdi ekibi. Adnan Ataman, teknik bir uzmandı, bir yöneticiydi, ama sosyal ve sanatsal konulara da hiç uzak değildi.

İTÜ TV'deki sanat programınızın yapısını nasıl tarif edebiliriz?

Program daha çok konuşmaya, görsel objelerin, sanat eserlerinin takdimine dayalıydı. Ama ben onu daha cazip kılmak için hikayeler, fıkralar da anlatırdım. Benim programım sazlı sözlü bir program değildi. Ama çok ilgi görürdü. Arkadaşlar bana takılırdı, "senin programından sonra imza almaya geliyorlar" diye... Mesela Venedik Bienali, Sao Paolo Bienali gibi etkinliklerden bahsederdim, Türkiye'den katılan sanatçıları takdim ederdim. Sonra, Türkiye Devlet Resim Heykel sergileri, Türkiye'deki sanat yarışmaları... Şairlerden de tanıttıklarım oldu, Ümit Yaşar gibi... Bir kültür programıydı aslında. Sadece görselliği amaç edinmiş değildi. Bazen resim veya çamurdan bir vazoyu yaptırır dık sanatçıya. Olayın nakli siyah-beyaz olacağı için, valör kaybına uğraması için renkli düşünmeyerek organize ederdim yayınları. Akademi-deki hocalarımı takdim ederdim. Onlar bize güncel ya da büyük sanat olaylarını anlatırlardı.

Konuklarınız arasında kimler vardı?

Cemal Tollu, Nurullah Berk, Sabri Berkel, Zühtü Müridoğlu, Sabih Gözen, Vedat Ar, yani akademi-

Benim programım konuşmaya, sanat eserlerinin takdimine dayalıydı. Sazlı sözlü bir program değildi. Ama çok ilgi görürdü. Arkadaşlar bana takılırdı, "senin programından sonra imza almaya geliyorlar" diye...

den mimar, ressam, heykeltaraş, grafiker olarak birçok kişi... Bazılarını maalesef yakalayamadım. Bunlardan biri Çallı İbrahim. Çok popüler, çok neşeli, çok espritüel bir kişi. Ama ben akademiye öğrenci olmadan önce ayrılmıştı. Onu televizyona çıkarmaya imkan bulamadım.

O dönemde televizyon pek bilinmediği için, programa çağırdıklarınızda bir çekinme veya bir korkuya şahit oldunuz mu?

Evet olurdu, ama heyecanla da isterlerdi. Korkup kaçan hiç olmadı, ama bizzat ben çok heyecanlandığımı hatırlıyorum zaman zaman. İnsan sahaneye çıktığı zaman, mimiklerini, sesinin tonunu, düşünüp de söylemek istediğini aynı anda belli bir akord içinde vermeye mecbur hissetmeli kendini. Bugün çeşitli yerlerde konuşmalar yapıyorum, o günlere nazaran daha başarılı buluyorum kendimi.

Siz İTÜ TV yayınları döneminde artık akademisyen miydiniz?

Akademiden mezun olduktan

sonra birkaç mimar arkadaşla birlikte bir dekorasyon bürosu kurmuştuk. Eşim (Prof. Dr. Enise Erimez) ve Fatih de dahil oldu. İzmir fuarında büyük pavyonlar yapmaya başladık... Askerlik dönüşü bir süre eşimle İtalya'da incelemeler yaptıktan sonra Pertevniyal Lisesi'ne sanat tarihi-resim öğretmeni oldum. 1963'te bir sınavla akademiye asistan olarak girdim. Eşim benden evvel İTÜ'de Elektrik Fakültesinde asistan olmuştu... Eşimle enteresan bir tanışmamız var. Ben Güzel Sanatlar Akademisi öğrenciliğimde münazara dalı başkanıydım. Bir keresinde Teknik Üniversite'nin Maçka'daki Maden Fakültesi'ne Teknik Üniversite ekibi ile karşılaşmaya geldik. Tabii biz kazandık. (gülüyor) Meğer eşim de o salonda, beni izliyormuş. Sonra 1954'de Abant'ta Kızılay'ın açtığı gençlik kampında tanıştık. Öğrenciliğimizde başlayan beraberliğimiz sürüyor.

Asistan kimliğinize nazaran televizyoncu, yayıncı kimliğiniz daha ön planda olmalı o dönemde.

Hayır, ben akademiye de çok falıdım. Günü 48 saat yaşamaya çalışırdım. Hâlâ da öyleyim. Emekli olduktan sonra boşluğa düşeceğimi sanmıştım, ama öyle olmadı, çünkü çok değişik alanlarda, hiçbirini de aksatmamaya gayret ederek çalışıyorum. Danışmanlık veriyorum, adliyede görevlerim var. GESAM (Türkiye Güzel Sanat Sahipleri Meslek Birliği) başkanımı. Büyük bir atölyem var. Resim ve heykel yapıyorum.

Siz kendi tuallerinizde kimlerden etkilendiğinizi düşünüyorsunuz?

Sanat çok büyük bir macera. Her sanatçı, eğitiminde hocası başta olmak üzere, ilk insanın mağarada yaptığı bezemelerden esinlenmek yoluyla, bugüne kadar yaşadığımız tüm sanat örneklerinden etkilenebilmelidir. Bütün bunları doldurmalı içine. Ama hepsini bir elekten geçirip, kendini bulmalı. Kim derse ki, ben kimseden etkilenmeden kendimi yapıyorum, yanlış ifade ediyor. Her şeyden etkileniyor, Mısır sanatından, Yunan sanatından, Bi-

Lisede, matematiğe, fiziğe, kimyaya karşı hiç merak duymadım. Buradan aldığım başarısızlık notları bana bir heves verdi, "Milli Eğitim Bakanı olayım, matematik, fizik derslerini kaldırayım" diye düşünmeye başladım.

oldu. Kendisini 18 yaşında tanıdım. Annem beni doğurduktan sonra vefat edince, babam 40 gün sonra annemin bir arkadaşıyla evlenmiş. Çok değerli bir jandarma komutanı olan dedem ve onun ikinci eşi, babamın üvey annesi olan Rum hanım büyüttü beni. Ama bana söylediler annemin vefat ettiğini, babamın Salih Erimez olduğunu. Ben o hanımı anne, dedemi de baba diye bildim. Sonra 18 yaşındayken babam geldi, sen benim oğlumsun dedi. Daha evvel resimlerini görüyordum, büyük bir sevgim vardı kendisine. Ama dedemin ve hanımının bana verdikleri sevgi dünyanın en büyük mutluluğunu yaşattı bana. Onların yaşça benden büyük çocuklarının hiç belli etmeden kardeş olarak beni bağrılarına basması da öyle. Çok enteresan. Belki de benim öğrencilerime karşı çok müşfik davranışım da bu nedendenir. Akademide çok çok yakın oldum öğrencilerimle. Asistanlarımın nikah törenlerini evimde yaptım.

Babanızdan size geçen genetik bir yetenek olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet ama, onu bırakın, babam hariç bütün ailem, ana tarafım da baba tarafım da askerdir. Ama hepisi de sanatla, resimle alakalı insanlar. Ailede hep bunları görerek de yetiştim. Kendimi bildim bileli resim yapıyorum. Tiyatro, sinema gibi şeylerle meşgulüm. Yedi-sekiz yaşlarında, ailenin tüm çocuklarını bir odaya toplardım, bir gösteri tertiplerdim: Sehpanın üzerini, boşluğu bir ekran gibi olacak şekilde bir mukavva ile kapatır, o boşlukta her

zans'tan, Osmanlı'dan, Selçuklu'dan, çağımızdan, İtalyan sanatından, Türk sanatından... Ben sanatçının çok özgür ve özgün olmasını yeğlerim. Akademide öğrenci olduğum zaman, bazı atölyelerde hocanın benzeri 20 öğrenci birden görürdüm... Bu doğru bir yol değil... Benim hocam Resim-Heykel Müzesi Müdürü Halil Dikmen'di. Sonra Cemal Tollu hocanın öğrencisi oldum. Mezuniyetime yakın, o İtalya'ya gidince atölyesini Nurullah Berk hocaya bıraktı. Nurullah Berk, televizyonda çalışmam, kendisiyle program yapmam nedeniyle, işin teorik yanına da meraklı oluşumdan mutlu olarak beni kendi atölyesine davet etti. Onun da öğrencisi olmaktan onur duydum. İlk asistanlığımda Cemal Tollu hocama verildim. O emekliye ayrıldıktan sonra Ali Çelebi'nin asistanı oldum. O da emekli olunca, onların derslerini ben yürütmeye başladım, atölye sahibi oldum. O dönem beş-altı

atölye vardı. Bir tanesi Bedri Rahmi Eyüboğlu atölyesiydi. Bedri Rahmi'yi de televizyona çıkardım. Şair ve ressamdı, çok coşkun bir adamdı. Hocalığının ötesinde, dostluğuyla da bize öğrettikleri vardı.

Nasıl bir aileden geliyorsunuz? Anne-babanız ne işle meşguldu?

Annemi görmedim, beni doğurduktan dokuz gün sonra vefat etmiş. Çok iyi piyano çalarmış... Babam Salih Erimez çok meşhur bir karikatürist. Cumhuriyet, bu ülkede İmparatorluğun mirası din istismarının halkın geri kalmışlığına sebep olacak şekilde yürütülmesine sonuna kadar karşı çıktı. Salih Erimez'in yaptığı resimlerde karikatürize edilmiş bu hiciv vardır. Benim koleksiyonumda, babamın eserlerinin büyük çapta orijinallerinden 200'den fazla sayıda var.

Çocukluğunuzda ressamlığa ilk adımlarınızı onun çalışmalarını izleyerek mi attınız?

Babamla beraberliğimiz çok az

gece yaptığım resimleri gösterip çekmek suretiyle, her gösterdiğim resim hakkında konuşmak suretiyle bir film oynatırdım. Bir nevi bilmeden sinemacılık, televizyonculuk yapardım yapardım yani... Bir ara klasik Batı müziğine heyecan duymuştum. Hep korolarda, müsamerelerde şarkılar söyledim. Radyoda çocuk tiyatrosunda rol aldım... Işık Lisesi'nde çok mutlu bir öğrencilik hayatım oldu. Ama sanata karşı olan yeteneğimin dışında, fen derslerine çok ağırlık veren bir eğitim vardı okulda. Matematiğe, fiziğe, kimyaya karşı hiç merak duymadım. Buradan aldığım başarısızlık notları bana bir heves verdi, "Milli Eğitim Bakanı olayım, matematik fizik dersini kaldırayım" diye düşünmeye başladım. (gülüyor) Sonra da, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Komisyonu Başkanlığı yaptım 1990-92 yıllarında. Ondan sonra da bürokratik görevlerim oldu, ama maalesef kaldırmaya imkan bulamadım. (gülüyor) Eğitim aynı zamanda psikolojik bir mesele. Şimdi çocuklarımızın yeteneklerine göre ilerlemesi biraz daha imkan dahilinde. Güzel sanatlar liseleri var en azından. Bu liselerin yarasını ve programlarını yapmak o dönemde bana nasip oldu.

Eşiniz Enise Erimez'le birbirinizi tamamlıyor gibisiniz...

Eşim, benim tersime, fen derslerinde Çamlıca Lisesi'nin devamlı birincisi olmuş. 15-20 yıl Enise kadar çalışkan, prima birisi daha gelmemiş. Lisedeki bu başarısından sonra Teknik Üniversite'ye girmiş. Sonra çok başarılı bir profesör oldu. O da son derece müşfik bir hoca. Zaten bir insan müşfik değilse hocalık yapmamalı. Ben çok güzel hocalarla da çalıştım, fakat matematik hocalarım aksi gibi hep çok sertti. Işık lisesinde bu konuya ilgi duymayan, yeteneği olmayan öğrencilerine gaddar davranan bir hocamız vardı. Bir sene de sınıfta kaldım onun yüzünden. Aradan yıllar geçti, Pertevniyal Lisesi'ne hoca oldum. Orada bu hocamızla rastlaştık. Tabii, beni hatırlamadı, nereden hatırlayacak.

Dinçer Erimez'in fırçasından, Bu Sofra Hepimizin, 1986.

Pertevniyal Lisesi'nden birkaç hoca hariç, hepsi yaşlıydılar, yorgundular. Ben İtalya'dan yeni gelmişim, genç bir hoca, havalı! Öğrencilerle bir kaynaştım, bu kadar olur! İçlerinde çok yetenekliler çıktı... Bu matematik hocamız, orada da gaddarlığını estirmiş. Bir sene sonunda, öğretmenler kurulu toplantısında notlar veriliyor, her hoca öğrenciye verdiği notu söylüyor, matematik hocamıza sıra geldikçe her öğrenciye "1" veya "0" diye gidiyor. İlk beş-altı öğrencinin notları böylece okundu. Tesadüfen bunların hepsi benim dersimde en yetenekli çocuklar. Ben dayanamadım, elimi kaldırdım, "hocam müsaade eder misiniz, bir şey söylemek istiyorum" dedim. "Siz beni hatırlamadınız. Ben Işık Lisesi'nde sizin öğrencinizdim. Ve matematik dersindeki bana yaklaşımınızdan ötürü sene kaybettim. Eğer kılı kılına kurtulmasaydım, şimdi bu masanın etrafında olmayacaktım. Şu anda sizin 0-1 gibi notlar verdiğiniz çocukların içinde mimar olacaklar var, yetenekleri itibarıyla ressam, müzisyen, artist olacaklar var... Bu kadar gaddar olmamızı üzüntüyle karşılıyorum. Lütfen bu notları değiştire-

lim". İnanır mısınız, o gün beş-altı çocuğu kurtardım.

Eşinizin sanata karşı ilgisi var mıdır?

Edebiyata çok düşkün. Çok iyi bir kütüphanemiz var. Ben bir de çocukluğumdan beri koleksiyona çok meraklıyım. Burada gördüğünüz tabloların, kayıtlı toprak altı eserlerin yanısıra çocukluğumdan beri oyuncak toplarım. Oğluma bile vermedim onları. Oğlum da çok yetenekli resim dalında. 13-14 yaşına kadar harika çocuktur. Ama yanlışlıkla onu ressamlığa sevketsedim, hata edecektim. O annesinin yolunu seçti, daha çok mekanikle ilgilendi. Şimdi Turkcell'in yöneticilerinden.

İsterseniz yine televizyonculuk yıllarınızla bitirelim...

Teknik Üniversite gerek radyosunda, gerek televizyonunda uyguladığı programlarla kültürel ve sosyal açıdan toplumu bilgilendirmeye, neşelendirmeye, sevindirmeye yönelik maddi karşılığı olmayan bir mutluluk yaşattı. Tebrike şayan bir iştir. 1969 yılında devlet televizyonu yayına başladığı zaman, İTÜ televizyonunun kapanmasına, bizim kadar, hatta bizden çok İstanbul halkı üzül müştür. Bunu çok kişiden duydum.

İTÜ TV yayınlarının bıçak gibi kesilmesi hangi açılardan size ters geliyor. İlerleseydi neler olurdu acaba?

Rekabet istemediler belki. Bunu bir tekel olarak elde tutmak istedi devlet. Teknik Üniversite deneme yayını yapıyordu, ama ciddi boyutlara varmıştı. Nefis görüntüler alınıyordu. Herkes bu programlara dahil olmak için can atıyordu. Üstelik uzun bir süre Ankara televizyonu çok monoton programlarla devam etti. İTÜ TV'nin yanında çok kuruydu. Şimdi bakıyorum da, keşke sesimizi çıkarıp bağırıyaydık, televizyonumuzu kapattırmasaydık diyorum.

SÖYLEŞİ : Derya Bengi

FOTOĞRAF : Erhan Atalar